



Pasākumu plāna ēnu ekonomikas apkarošanai un godīgas konkurences nodrošināšanai 2010.-2013. gadam IZVĒRTĒJUMS



Saturs

- > Izvērtējuma raksturojums
- > Pasākumu novērtējums sadalījumā pa rīcības virzieniem:

- Nodokļu politikas pasākumi;
- Pasākumi administratīvā sloga samazināšanai;
- Atbalsts uzticamajiem uzņēmējiem un pārejas uz legālo ekonomiku veicināšana;
- Kontrolējošo iestāžu kapacitātes nodrošināšana;
- Normatīvo aktu izstrāde;
- Sodū politika;
- Darbs ar sabiedrību;
- Ēnu ekonomikas apjoma samazināšana atsevišķās nozarēs.

- > Priekšlikumi



Izvērtējuma raksturojums

Zinātnisko pētījumu ēnu ekonomikas lomā analīze		Citu valstu pieredzes apzināšana	
Ēnu ekonomikas apkarošanas pasākumu novērtējums			
ekonomika	uzņēmējdarbība	administrēšana	sabiedrības uzvedība
Atbilstība teorētiskajām atziņām		Salīdzinājums ar citu valstu pieredzi	
Priekšlikumi			



Nodokļu politikas pasākumi

SAGAI DĀMĀS IETEKMES NOVĒRTĒJUMS			
EKONOMIKA	UZŅĒMĒJDARBĪBA	ADMINISTRĒŠANA	SABIEDRĪBAS UZVEDĪBA
+/-	+ / N	+ / N	+

- > Teorētiskās atziņas atbalsta nodokļu sistēmas vienkāršošanu, nodokļu sloga pārvešanu no darbaspēka uz kapitālu, kā arī pamatotu un caurspīdīgu nodokļu atvieglojumu piemērošanu.
- > Praksē nodokļu un sociālās apdrošināšanas sistēmu uzlabojumi tiek uzskatīti par vienu no efektīvākajām metodēm kas gūst arvien plašāku pielietojumu.



Pasākumi administratīvā sloga samazināšanai

SAGAIĀMĀS IETEKMES NOVĒRTĒJUMS			
EKONOMIKA	UZŅĒMĒJDARBĪBA	ADMINISTRĒŠANA	SABIEDRĪBAS UZVEDĪBA
+	+	+	+ / N

- > Teorijas atziņas liecina par to, ka pastāv tieša korelācija starp administratīvo slogu un ēnu ekonomiku un administratīvā sloga samazināšana veicina ēnu ekonomikas samazināšanos.
- > Citu valstu pieredze liecina par administratīvo slogu mazinošu pasākumu pozitīvo ietekmi.

Vienas pieturas uzņēmums Portugālē



Atbalsts uzticamajiem uzņēmējiem un pārejas uz legālo ekonomiku veicināšana

SAGAIĀMĀS IETEKMES NOVĒRTĒJUMS			
EKONOMIKA	UZŅĒMĒJDARBĪBA	ADMINISTRĒŠANA	SABIEDRĪBAS UZVEDĪBA
+/-	+/-	+/-/N	+/N

- > No teorētiskā viedokļa pasākumu kopums ietver darbības uzņēmējdarbības vides uzlabošanai un sniedz ieguldījumu sociālās sfēras sakārtošanai tādējādi mazinot ēnu ekonomiku.
- > Citās valstīs ieviestie pasākumi paredz darbības ierobežojot negodīgo uzņēmēju dalību iepirkumos un samazinot valsts atbalstu, bet nav izskatīti pozitīvo uzņēmumu saraksta veidošanas pasākumi. Praksē plaši tiek pielietotas dažāda veida nodokļu amnestijas.

Uzsaukumu kampaņa Igaunijā



Kontrolējošo iestāžu kapacitātes nodrošināšana

SAGAI DĀMĀS IETEKMES NOVĒRTĒJUMS			
EKONOMIKA	UZŅĒMĒJDARBĪBA	ADMINISTRĒŠANA	SABIEDRĪBAS UZVEDĪBA
+	+/-/N	+/-/N	+/-/N

- > Kontrolējošo iestāžu kapacitātes nodrošināšana no teorētiskā aspekta atstāj pozitīvu ietekmi uz kontroles un sodīšanas funkciju pildīšanu no valsts puses, kas savukārt veicina ēnu ekonomikas apkarošanu.
- > Praksē gandrīz visu valstu nodokļus administrējošās institūcijas īsteno regulārus pasākumus pārbaužu efektivitātes paaugstināšanai, informācijas apmaiņas un sadarbības veicināšanai un korupcijas mazināšanai.

Informācijas vākšanas un apmaiņas sistēma Beļģijā



Normatīvo aktu izstrāde

SAGAIĀMĀS IETEKMES NOVĒRTĒJUMS			
EKONOMIKA	UZŅĒMĒJDARBĪBA	ADMINISTRĒŠANA	SABIEDRĪBAS UZVEDĪBA
+	+	+	+

- > Normatīvo aktu vienkāršošana un izpratnes veicināšana par normatīvo akti būtību atbilst gan teorētiskajām atziņām, gan citu valstu pieredzei, kur kalpo kā viens no faktoriem ēnu ekonomikas mazināšanai.



Sodu politika

SAGAIĀMĀS IETEKMES NOVĒRTĒJUMS			
EKONOMIKA	UZŅĒMĒJDARBĪBA	ADMINISTRĒŠANA	SABIEDRĪBAS UZVEDĪBA
+	+/-/N	+/-/N	+/-/N

- > Sodu politikas pasākumi atbilst teorētiskajām atziņām par to, ka uz kriminālo ēnu ekonomiku jāiedarbojas ar soda sankcijām.
- > Praktiski valstīs tiek sekmēti pasākumi sodu sistēmas atbilstības nodrošināšanai, kas palielina iedzīvotāju uzticību tiesu sistēmai un mazina ēnu ekonomiku.

Ģenerāluzņēmēju Atbildības likums Somijā



Darbs ar sabiedrību

SAGAIĀMĀS IETEKMES NOVĒRTĒJUMS			
EKONOMIKA	UZŅĒMĒJDARBĪBA	ADMINISTRĒŠANA	SABIEDRĪBAS UZVEDĪBA
+	+	N	+

- > Sabiedrības informēšanas un apziņas celšanas pasākumi atbilsts teorētiskajām atziņām par ēnu ekonomikas apkarošanu, veidojot sabiedrību kas nodokļu maksāšanu uztver kā normu, nevis uzspiestu pasākumu.
- > Praksē daudzās valstīs tiek īstenotas dažādas informatīvās kampaņas bieži vien kopā ar citiem ēnu ekonomikas apkarošanas pasākumiem.



Ēnu ekonomikas apjoma samazināšana atsevišķās nozarēs

PASĀKUMI IZVIRZĪTĀ MĒRĶA SASNIEGŠANAI	SAGAI DĀMĀS IETEKMES NOVĒRTĒJUMS			
	EKONOMIKA	UZŅĒMĒJDARBĪBA	ADMINISTRĒŠANA	SABIEDRĪBAS UZVEDĪBA
Būvniecība	+	+/-	+/-	N
Izlozes un azartspēles	+/-/N	+/-/N	+/N	+/N
Transports	+	+	+/N	N
Lauksaimniecība, zivsaimniecība	+	+/-	+/N	+/N
Mazumtirdzniecība	+	-/N	+/N	N
Metālapstrāde	+	+	N	+/N

- > Priekšlikumi nepilnīgi atbilst teorētiskajām atziņām un citu valstu pieredzei, atsevišķās nozarēs plānotie pasākumi nav pietiekami un nav aptvertas visas nozares, kurās ir augsts ēnu ekonomikas īpatsvars.

Darbinieku uzskaites sistēma restorānu un skaistumkopšanas nozarēs Zviedrijā



Priekšlikumi

1. Nodokļu politikas pasākumi

1. Izvērtēt iespēju ieviest papildus izmaiņas nodokļu sistēmā, veicinot nodokļu sloga pārvešanu no darbaspēka uz kapitālu.
2. Izvērtēt iespēju piemērot nodokļu vienkāršošanu, vienlaikus ar nodokļu samazinājumu zemu atalgotiem darbiem.
3. Īstenojot pasākumus, izvērtēt ēnu ekonomikas apkarošanas pasākumu efektivitāti nodokļu politikas kontekstā saistībā ar vispārējām nodokļu izmaiņām.



2. Administratīvā sloga samazināšana

1. Ieviešot pasākumus, fokusēt tos uz administratīvajām darbībām, kas rada vislielāko administratīvo slogu kā uzņēmējiem, tā privātpersonām.
2. Apsvērt iespēju administratīvo procesu vienkāršošanai noteiktām kategorijām (mazajiem uzņēmumiem, pašnodarbinātajiem, uzņēmējdarbības uzsākšanai), kurām administratīvā sloga izmaksas relatīvi ir vislielākās.



3. Atbalsts uzticamajiem uzņēmējiem, pārejas uz legālo ekonomiku veicināšana

1. Īstenojot pasākumus uzticamo uzņēmēju atbalstam, nodrošināt administratīvā sloga nepalielināšanos, vai būtiskus ieguvumus, kas atsvērtu administratīvā sloga pieaugumu.
2. Nodokļu amnestiju piemērošanā paredzēt papildus darbības to efektivitātes veicināšanai, piemēram, nodokļu atlaides uz amnestijas laiku un pastiprinātas kontroles un vai paaugstinātas sankcijas pēc amnestijas termiņa beigām;
3. Līdzās ierobežojumiem attiecībā uz pieeju ES fondiem un publisko tiesību līgumiem, apsvērt iespēju par uzsaukuma kampaņu īstenošanu dažādos līmeņos, aicinot labprātīgi izstāties no ēnu ekonomikas darbībām.



4. Kontrolējošo iestāžu kapacitātes nodrošināšana

1. Ieviešot aktivitātes izvērtēt papildus administratīvo slogu un izmaksas attiecībā pret sagaidāmajiem uzlabojumiem un papildus nodokļu ieņēmumiem.
2. Veicināt elektronisko sistēmu izmantošanu kontrolējošo iestāžu darbībā, to sinhronizāciju un jaunus pielietojuma veidus, piemēram, ēnu ekonomikas darbību identificēšanai vai risku analīzei.

5. Tiesību aktu izstrāde

1. Apsvērt iespēju par esošo normatīvo aktu vienkāršošanu un konsolidāciju.



6. Soda politika

1. Apsvērt iespēju par vispārējām sodu politikas izmaiņām, palielinot soda sankcijas par atsevišķiem nodarījumiem, kas veido lielāko ēnu ekonomikas īpatsvaru (piemēram, nelegālā nodarbinātība, ieņēmumu neuzrādīšana u.c.).
2. Izvērtēt soda sankciju piemērošanu saistībā ar citiem ēnu ekonomikas apkarošanas pasākumiem (piemēram, amnestiju), tādējādi palielinot šo pasākumu sagaidāmo efektivitāti.

7. Darbs ar sabiedrību

1. Izvērtēt iespēju sabiedrības informēšanas pasākumus īstenot mijiedarbībā ar citiem ēnu ekonomikas apkarošanas pasākumiem.



8. Ēnu ekonomikas apjoma samazināšana nozaru griezumā

1. Apsvērt papildus pasākumu īstenošanu nozarēs ar būtisku ēnu ekonomikas īpatsvaru, kas pasākumu plānā nav iekļautas:
 - > kokrūpniecība
 - > medicīna
 - > apsardzes pakalpojumi
 - > viesnīcas un restorāni
 - > sabiedriskie pakalpojumi, piemēram, telpu uzkopšana un sabiedriskā ēdināšana
 - > ražošanas un apstrādes rūpniecība
 - > vairumtirdzniecība
 - > komunikācijas
2. Papildināt piedāvāto ēnu ekonomikas apkarošanas pasākumu klāstu nozīmīgākajās no iekļautajām nozarēm:
 - > būvniecībā
 - > lauksaimniecībā, zivsaimniecībā, mežniecībā



9. Citi

1. Izvērtēt Pasākumu kopumu ēnu ekonomikas apkarošanai un godīgas konkurences nodrošināšanai valsts ekonomiskās attīstības stratēģiju līmenī.
2. Ēnu ekonomikas apkarošanas pasākumos pievērst uzmanību sociālajai un nodarbinātības politikai, kas ir viens no primārajiem ēnu ekonomiku izraisošajiem faktoriem Latvijā.
3. Apsvērt pasākumus, kas paredz sadarbības veidošanu ēnu ekonomikas apkarošanā ar sociālajiem partneriem, kā arī sabiedrību Latvijas mērogā, kā arī sekmēt starptautisku sadarbību.
4. Pievērst pastiprinātu uzmanību ēnu ekonomiku izraisošajiem faktoriem Latvijā un izskatīt iespēju īstenot plašāku pasākumu klāstu, lai novērstu ēnu ekonomiku izraisošos cēloņus.
5. Pārskatīt plānā iekļautos pasākumus kam nav būtiskas ietekmes uz ēnu ekonomiku.
6. Paredzēt iespēju izstrādāt secīgus konkrētu pasākumu kopumus noteiktu problēmu risināšanai.



Paldies!

SIA Baltijas Konsultācijas

Vīlandes 6-1, Rīga, LV 1010, Latvija
Tel.: (+371) 7338804
Fax.: (+371) 7338848

www.balticconsulting.com



EIROPAS SAVIENĪBA